

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ І
ТЕХНОЛОГІЙ У ТВАРИННИЦТВІ

Кафедра нормальної та патологічної морфології і фізіології

Конспект лекцій з дисципліни «Клінічна патофізіологія»

*для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Н6 (211) «Ветеринарна медицина»*

**м. Кам'янець-Подільський
2025 рік**

УДК 619:616-001.1/.9 (075.8)

Укладач:

Світлана ЛІЩУК,

доцентка кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології,
кандидатка сільськогосподарських наук

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
(протокол № 12 від 22 грудня 2025 року)*

Рецензенти:

Анатолій ЛАВСЬКИЙ,

Начальник Кам'янець-Подільського управління Головного управління
Держпродспоживслужби у Хмельницькій області

Сергій КЕРНИЧНИЙ,

кандидат ветеринарних наук, завідувач кафедри ветеринарного акушерства,
внутрішньої патології та хірургії, Заклад вищої освіти «Подільський
державний університет»

*Конспект лекцій з дисципліни «Клінічна патофізіологія» для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н6 «Ветеринарна
медицина»/ Світлана ЛІЩУК, Кам'янець-Подільський: ЗВО«ПДУ», 2025.85 с.*

Курс лекцій з «Клінічної патофізіології» є узагальненим матеріалом, що повністю відповідає робочій програмі. Він забезпечує комплексне розуміння основних закономірностей розвитку патологічних процесів в організмі - від їхнього виникнення до завершення. Центральне місце займає аналіз взаємозв'язку між процесами ушкодження та активацією захисно-компенсаторних механізмів, які визначають перебіг хвороби.

Метою курсу є не лише вивчення теорії, а й практичне застосування знань. Лекції формують навички для обґрунтування критеріїв діагностики та дозволяють фахівцям вибирати диференційовані, індивідуалізовані підходи у лікуванні та догляді за пацієнтами.

© ЗВО «ПДУ», 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Тема 1. Клінічна патофізіологія гемостазу.	5
Тема 2. Клінічна патофізіологія коми та інших порушень свідомості.	13
Тема 3. Клінічна патофізіологія органічного обміну.	20
Тема 4. Клінічна патофізіологія мінерального обміну.	34
Тема 5. Клінічна патофізіологія серця.	42
Тема 6. Клінічна патофізіологія дихальної недостатності. Гіпоксія.	55
Тема 7. Клінічна патофізіологія травлення та печінки. Патологія секреції слинних залоз.	67
Тема 8. Клінічна патофізіологія виділення. Ендокринопатії.	77
ВИКОРИСТАНА І РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ - РЕСУРСИ	84

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліни «Клінічна патофізіологія» є однією з вибіркових компонентів фахової підготовки профільного каталогу дисциплін освітньо-професійної програми «Ветеринарна медицина» в процесі підготовки лікаря ветеринарної медицини. Цю навчальну компоненту розроблено з метою надання здобувачам вищої освіти необхідної інформації для поглиблення і закріплення знань у сфері клінічно важливих розділів загальної патофізіології та патології органів і систем, навчити їх використовувати ці навички у повсякденній діяльності лікаря ветеринарної медицини.

Метою дисципліни є формування розуміння основних закономірностей виникнення, перебігу та завершення патологічних процесів, що відбуваються в організмі, взаємозв'язку процесів ушкодження і захисно-компенсаторних механізмів у розвитку хвороби; обґрунтування критеріїв діагностики, застосування знань у практичній діяльності; а також вибір диференційованих підходів у лікуванні пацієнта та його догляді.

Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти необхідні знання для поглиблення та систематизації матеріалу у сфері клінічно важливих розділів загальної патофізіології та найактуальніших тем патофізіології органів і систем; ознайомлення студентів з найсучаснішими та передовими досягненнями патофізіологічної науки; виявлення зв'язку патогенезу захворювань з його клінічними проявами; отримання навичку інтерпретації результатів лабораторних досліджень; обґрунтування принципів терапії, догляду за пацієнтами відповідно до сучасних уявлень про причини та механізми розвитку захворювань.

Практичний курс «Клінічна патофізіологія» відіграє важливу роль у формуванні студентів як майбутніх лікарів ветеринарної медицини – набуття патологоанатомічних навичок, допомагає вірно підходити до визначення патологічних процесів в органах, оскільки сучасний фахівець повинен володіти достатнім об'ємом знань з патологічної фізіології, особливості патологічної фізіології тварин та вміти користуватись набутими навиками в практичній роботі. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе адекватно підібрати засоби і методи фізичної реабілітації сприяючи швидшому відновленню.

ВИКОРИСТАНА І РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ – РЕСУРСИ

1. Бікхард, К. Клінічна ветеринарна патофізіологія. Київ: Мета, 2021. 398 с.
2. Волкова, К. С. Ультраструктура основних компонентів органів та систем організму. Тернопіль: Укрмедкнига, 2019. 286 с.
3. Мазуркевич, А. Й., Данілов, В. Б., Куц, Н. В. Патофізіологія тварин: практикум. Київ: Мета, 2003. 176 с.
4. Мазуркевич, А. Й., Савчук, Т. Л. та ін. Термінологічний словник з патофізіології тварин. Київ: НУБіП України, 2023. 154 с.
5. Новосад, Н. В. Лабораторні тварини і техніка біологічного експерименту: навчально-методичний посібник для студентів біологічного факультету денного та заочного відділень. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 85 с.
6. Barger, A. M., MacNeill, A. L. (eds.) Clinical Pathology and Laboratory Techniques for Veterinary Technicians. Wiley-Blackwell, 2023. 281 p. ISBN 9781118345092.
7. Jackson, M. L. (ed.) Veterinary Clinical Pathology – An Introduction. University of Saskatchewan, 2017. 88 p.
8. Veterinary Clinical Pathology. Ветеринарна клінічна патологія: електронний курс англійською мовою. Доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=pVwxcgMUUPM&list=PLMPzWmGrBcCzCVC1fh8z2B3a56oPrCw63>
9. Veterinary Clinical Pathology Online Learning (YouTube та супутні матеріали) <https://www.youtube.com/@VeterinaryClinicalPathology>
10. Stockham, S. L., Scott, M. A. Fundamentals of Veterinary Clinical Pathology. 3rd ed. Wiley, 2025. 1296 p.
11. IVIS - International Veterinary Information Service <https://www.ivis.org>
12. PathologyOutlines (ветеринарний розділ) <https://www.pathologyoutlines.com>

Конспект лекцій з дисципліни «Клінічна патофізіологія» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності Н6 (211) «Ветеринарна медицина» / Світлана ЛЩУК, Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2025. 85 с.

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
вул. Шевченка, 12,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300